

De Salamander, nieuwsbrief uitgegeven door het Biodiversiteitsteam Goirle – Riel

Geslaagde actie nestkasten voor de gierzwaluw in Goirle

In het kader van het door de provincie gesubsidieerde project “Natuur in het Dorp” worden 59 gierzwaluwenkasten in de gemeente Goirle opgehangen. Daarnaast worden ook een aantal huismussen en vleermuiskasten opgehangen. De actie werd door onze Werkgroep Groener Goirle samen met de gemeente geïnitieerd. De organisatie was in handen van het bureau Orbis uit Oirschot. Onze stichting werd gevraagd aan dit project mee te helpen door te bepalen waar de kasten het meest succesvol in het dorp zouden kunnen worden verspreid. Dit kon vrij snel aan de hand van de bij ons globaal bekende plekken in Goirle waar de gierzwaluw het vaakst worden gezien, bepaald. Bewoners uit de omliggende buurten kregen het verzoek een aanvraag in te dienen voor een gratis nestkast. Daarbij kon men aangeven of ze bij het ophangen hulp nodig is want de kast is tamelijk zwaar en dient om minimaal op 4 m hoogte aan de gevel te worden bevestigd. Uiteindelijk reageerden 59 bewoners met een positief verzoek waarvan een 12-tal zelf de kast niet konden ophangen. Voor die twaalf adressen is het B-team te hulp geschoten door met twee mensen het ophangen te verzorgen.

In het contact met de bewoners is gebleken dat veel mensen wel bewust zijn van wat vogels in de buurt voor hen betekent en dat men blij is met deze actie. Om die reden kregen de bewoners van het B-team de brochure “Facsheets Gierzwaluw” (uitgave de Vogelbescherming) uitgereikt. Daarin staat alle belangrijke informatie over deze soort vermeld.

De komende jaren zal de bezetting van de kasten systematisch worden bijgehouden door onze Stichting Biodiversiteit Goirle. De resultaten zullen op onze site worden vermeld: <http://biodiversiteitgoirle.nl/>

In dit nummer

1. Geslaagde actie
2. Een scholekster in het struikgewas?
3. Basiskwaliteit natuur
4. Regentonactie
5. Het schrijveke.
6. Zeldzaam broedgeval
7. Nieuwe overzwaluwwand
8. B-team & contact Colofon.

Een scholekster in het struikgewas ?!

Op zaterdag 30 mei was het Natuurlab weer van start gegaan. Toen we buiten op het veld stonden om te beginnen, werden we voor een raadsel gesteld: hoorden we vanuit de struiken het geluid van een scholekster? Tussendoor hoorden we ook nog wat geluiden van mezen en de alarmroep van een merel. Aangezien scholeksters niet in struwelen broeden maar op open akkers, moest hier iets anders aan de hand zijn.

In de vogelwereld komen verschillende imitators voor. De spotvogel heeft er zelfs zijn naam aan ontleend, maar spreeuwen hebben er ook een handje van. Een minder bekende maar zeker niet minder goede imitator is de bosrietzanger. Deze heeft zijn territorium momenteel in het elzenstruweel langs de bochtige sloot achter de werkschuur. De bosrietzanger doet zijn naam eer aan: dit bruingekleurde zangvogeltje houdt zich op in de nabijheid van bos én riet. Qua uiterlijk is deze soort nauwelijks te onderscheiden van de nauw verwante kleine karekiet. Alleen kan deze met zijn zang niet tippen aan de bosrietzanger, en kom je bovendien tegen in nattere rietkragen zonder struweelbegroeiing.

De bosrietzanger is eind mei als een van de laatste trekvogels terug in zijn broedgebied. Dat is niet uit luiheid. Dit kleine vogeltje heeft er dan een trektocht vanuit zuidoostelijk Afrika opzitten. Onvoorstelbaar dat deze dieren kort geleden de Sahara hebben overgevlogen! De bosrietzanger bij ons aan de Rielsedijk zal in zijn overwinteringsgebied ongetwijfeld imitaties hebben geleerd van Afrikaanse vogeltjes. Zo kan het voorkomen dat we in Riel zomaar geluiden kunnen oppikken van vogels uit Zuid-Afrika of Mozambique...

Voor meer nieuws over de NatuurLab middag in het Groene Bos kunt u verder lezen op de volgende link:

<https://drive.google.com/file/d/1Pi7ejdrMwsRfRLOowPYvCpV7Qn6LnTqP/view>

natuur LAB

Op weg naar een basiskwaliteit voor natuur in Goirle en Riel

In oktober hebben we samen met de Biodiversiteitsteams van Oisterwijk en Hilvarenbeek een minicongres georganiseerd voor wethouders, ambtenaren en natuurvrijwilligers. Het doel was om biodiversiteit op de beleidsagenda te krijgen. Het centrale thema van de middag was het begrip ‘basiskwaliteit natuur’. Dit begrip werd toegelicht door Jip Louwe Kooijmans, een van de landelijke gezichten van de Vogelbescherming, tevens schrijver van vele boeken zoals “Stadsvogels”.

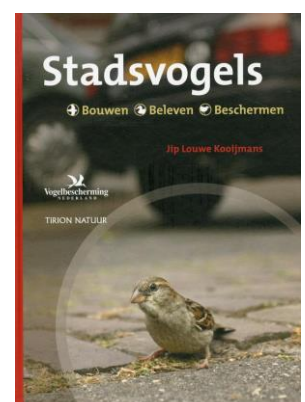
Naar aanleiding van de middag is een motie opgesteld, die in alle drie gemeenten is ingediend én aangenomen door de gemeenteraden. In deze motie wordt voorgesteld om het begrip “Basiskwaliteit Natuur” in de drie gemeenten samen uit te werken als basis voor een biodiversiteitsbeleid. In de raadsvergadering van 17 december jl. heeft de raad enige tijd gediscussieerd over de betekenis van de basiskwaliteit natuur. Daarom lichten we dat in deze nieuwsbrief nader toe.

Om de achteruitgang van de biodiversiteit in Nederland te stoppen kunnen we niet meer volstaan met het beschermen van soorten en habitats in natuurgebieden. Ook buiten natuurgebieden is een ‘basiskwaliteit voor natuur’ noodzakelijk. Soorten die ooit algemeen waren in het agrarisch gebied zoals patrijs, veldleeuwerik en ringmus zijn sinds de jaren '60 met meer dan 90% achteruitgegaan. In de stad worden soorten als huismus en spreeuw steeds zeldzamer, ondanks dat er steeds meer stedelijk gebied bij komt. In tuinen en openbaar groen zijn steeds minder insecten te zien. Deze achteruitgang van biodiversiteit laat zien dat de kwaliteit van onze leefomgeving (zowel voor mensen als niet-mensen) onder een kritiek niveau komt. Wie wil er leven in een stad zonder vogels en vlinders, of een platteland waar “Silent Spring” werkelijkheid is geworden?

Uiteraard wordt er al veel actie ondernomen tegen de achteruitgang van de biodiversiteit, zowel door boeren, burgers, gemeenten en bedrijven. Heel belangrijk, maar veelal gericht op losse symptomen. Te vaak is het als het behandelen van een botbreuk met het plakken van een pleister. Basiskwaliteit gaat verder. Het mikt op herstel van de algehele gezondheid.

Het uitgangspunt voor basiskwaliteit voor natuur is dat algemene soorten algemeen blijven of weer worden. Om dat te realiseren is een set van condities noodzakelijk, die voortkomen uit abiotiek (de niet-levende factoren zoals bodem en water), landschappelijke inrichting en beheer en gebruik, die het leefgebied van planten en dieren bepalen. De basiskwaliteit is daarbinnen de minimale vereiste waaraan deze set van condities moet voldoen teneinde een gewenst niveau van biodiversiteit duurzaam in stand te houden. Het is belangrijk om te realiseren dat we ons door mensen vormgegeven land delen met talloze planten en dieren. Gegeven het feit dat we als mens bij machte zijn om de biodiversiteit om zeep te helpen, is het juist belangrijk om verantwoordelijkheid te nemen dat we dit niet laten gebeuren. Daar komt bij dat deze biodiversiteit bijdraagt aan allerlei regulerende diensten (de zogenaamde ‘ecosysteemdiensten’). Het bekendste voorbeeld dat tegenwoordig genoemd wordt zijn de kleine zangvogels zoals mezen, die van groot belang zijn om eikenprocessierupsen in toom te houden. Het ophangen van mezenkastjes is goed, maar essentieel is dat er in de steden en dorpen een basiskwaliteit voor natuur is waarbinnen mezen kunnen overleven en voortplanten.

Wie meer wil weten over het begrip basiskwaliteit voor natuur verwijzen we door naar de website van de Vogelbescherming en naar een artikel van Robert Kwak e.a. in de Levende Natuur jaargang 119 nummer 5 (online te vinden).

Regenton anschaffen met subsidie

Wilt u ook een watervriendelijke tuin? Dan is een regenton een heel goede eerste stap. Het klimaat verandert in snel tempo, regenbuien worden heviger, de droogte begint al in het voorjaar en houdt steeds langer aan. Dit heeft invloed op onze leefomgeving en op de biodiversiteit.

Vogels, egels, insecten

We hebben een kletsnatte winter achter de rug, maar zoals nu alweer blijkt kan het zo weer gortdroog worden. Het grondwaterpeil is nog steeds niet op alle plaatsen goed op peil. Daarom is het belangrijk dat we zuinig omgaan met water. Een manier om dit te bereiken is het anschaffen van een regenton. Dat heeft diverse voordelen. Een voordeel is dat u water heeft voor de planten in de tuin, maar ook voor vogels, egels en voor insecten. Al deze dieren hebben het in de droogte moeilijk en u hoeft dan geen leidingwater te gebruiken. Een ander voordeel is dat het water niet in het riool loopt maar in uw regenton of in de tuin en het overtollige water loopt in de tuin. Er zijn veel verschillende soorten regentonnen. Voor tuinen die veel plaats hebben, 200 en 225 liter, en voor kleinere tuinen, 100 liter. Ook het materiaal is verschillend, van eikenhouten vaten tot recyclebaar plastic. De regenton wordt aangesloten op een regenpijp om hemelwater op te vangen.

Subsidie van de gemeente

Via Groener Goirle geeft de gemeente Goirle subsidie voor regentonnen. Wat hiervan de voordelen zijn kunt u vinden op de website van het Biodiversiteitsteam Goirle-Riel. Hier vindt u ook de informatie over de verschillende soorten tonnen en uw voordeel. Daarna kunt u het formulier voor de aanschaf invullen. Na invulling wordt er contact opgenomen door Beijens handelsonderneming om eventueel advies te geven en een afspraak te maken voor het plaatsen van de regenton. De regenton kan volgens de voorschriften van het RIVM worden geplaatst.

Najaarsactiviteit Groener Goirle

Zaterdag 12 september 2020

11.00 – 14.30 uur

in De Tuin

Hoek Tilburgseweg/Kalverstraat

Uitreiken van de vlinderkasten* en plantjes met diverse stands.

*op inschrijving in voorjaar 2020

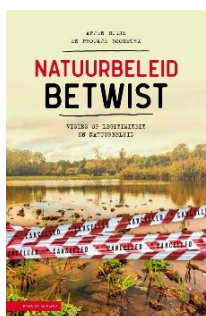
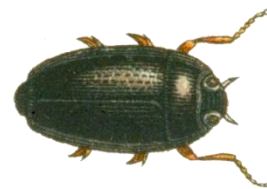
Meer info :
www.biodiversiteitgoirle.nl,

kopje Groener Goirle,
regentonactie Groener
Goirle

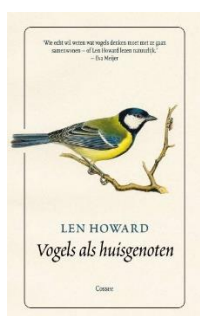
Het Schrijverke – de natuur in boeken door Bart de Vries samengesteld.

Sinds de vorige nieuwsbrief zijn er weer de nodige titels verschenen over natuur en biodiversiteit binnen onze landsgrenzen. Van natuuronderzoek bij de burens tot de geboorte van natuurbescherming in Amsterdam, en van een praktische brochure over financiering tot een nieuwe editie van de plantenbijbel van Nederland. Klik op een titel voor meer informatie op de site van de uitgever.

Arjen Buijs, Froukje Boonstra – Natuurbeleid betwist: visies op legitimiteit en natuurbeleid

13 Wetenschappers, natuurbeschermers en actieve burgers geven hun kritische visie op het natuurbeleid en de steun hiervoor in de samenleving. Ze analyseren hoe de Europese regelgeving, sociale media, decentralisatie en burgerinitiatieven de maatschappelijke acceptatie van het beleid beïnvloeden. Ook doen ze suggesties om de maatschappelijke legitimiteit te versterken met een nieuw natuurverhaal waarin de relatie tussen mens en natuur centraal staat.

Len Howard – Vogels als huisgenoten

In haar roman Het Vogelhuis (2016) beschrijft filosofe Eva Meijer het leven van musicologe en naturalist Len Howard (1894–1973). Door met vogels ‘samen te wonen’ kwam Howard veel te weten over het gedrag en de verschillende karakters van koolmezen, roodborstjes, mussen en merels. Nu zijn haar vogelbiografieën heruitgegeven en kun je meeleven met Kaalkopje, Ster, Eenoog, Tinky en Drummer. In dit radiofragment vertelt Eva Meijer over het boek.

Sue Stuart-Smith – Tuinieren voor de geest

Dat ‘groen’ goed is voor ons welzijn wordt maar weer eens bevestigd door psychiater Sue Stuart-Smith. Je kunt je benen strekken in de natuur, maar ook je handen laten wapperen in de tuin. Serotonine omhoog, bloeddruk omlaag, rust voor de ogen. Het proces van creëren en verzorgen werkt helend en inspirerend. De boodschap van dit boek: breng groen en tuinprojecten (terug) in steden en dorpen, want daarmee krik je het geestelijk welbevinden van iedereen op!

Dick de Vos – [Wat zingt daar?: vogelzang door het jaar heen](#)

Handig als je vogels niet alleen kunt herkennen aan hun verenkleed maar ook aan hun geluid, zoals 'het fietspompje van de koolmees'. Deze gids behandelt de zang van de meest algemene vogels van tuin en park. De geluiden worden uitgelegd aan de hand van uitgebreide beschrijvingen, notenschrift, ezelsbruggetjes en interessante weetjes. De gids bevat ook een determinatiesleutel, een vogelzangkalender en overzichten van vogels per biotoop en vogelzang per etmaal. Aanvullend kun je de app [BirdSounds Europe](#) gebruiken. Vroege Vogels maakte er [deze radioreportage](#) van.

Stefan Brijs
Berichten uit
de vallei
Natuurlogboek

Stefan Brijs – [Berichten uit de vallei](#)

Natuurlijkhebbber Stefan Brijs doet verslag van Andalusië, waar de natuur nog veel te bieden heeft, maar tegelijk al veel aan het verliezen is. Vanuit zijn schrijfhut op een heuvelflank observeert hij het leven in de vallei en beschrijft hij met oog voor elk detail in vaak lyrische, soms kritische stukken de pracht maar ook de teloorgang van wat hij door zijn raam ziet. Van kogeldistel en kardoent tot bijeneter en torenvalk.

Zeldzaam broedgeval in het centrum van Goirle

Op een mooie zonnige middag in mei zat ik op een bankje in De Tuin, het groene parkje op de hoek van Tilburgseweg en Kalverstraat even te genieten van het uitzicht op de bloeiende planten en de pas gevulde vijver. Het was zoals gewoonlijk op die plek rustig en stil. Ik zag een merel naar de grond duiken en een koolmees vloog bij de moestuintjes in de opgeschoten iep die links van de ingang aan de Kalverstraat staat. Ik keek omhoog en zag hoog in de lucht zwarte sikkeltjes zweven, gierzwaluwen. Opeens, veel lager, in een snelle vlucht een boerenzwaluw. Herkenbaar aan zijn lange staart en witte onderzijde. Hij zwenkte behendig over de vijver en draaide omhoog naar het Kloosterplein, toen terug en met een glijvlucht omlaag schoot hij over het hek van het laadperron van winkelcentrum de Hovel in. Dat is bijzonder dacht ik. Wat doe hij daar? Toen verscheen er een tweede zwaluw die ook de donkere ruimte van het laadperron in dook. Ben toen opgestaan om te gaan kijken. En wat bleek, nadat een aardige winkelbediende voor mij het hek opendeed? In de donkerste hoek naast de grote overheaddeur aan de zijde van de Kalverstraat werd een nestje gebouwd. Twee weken later ben ik teruggegaan om nog eens te kijken en warempel beide oudervogels vlogen af en aan met voedsel voor de jongen. Een heus broedgeval van een vogel van het buitengebied midden in Goirle.

Dit geeft natuurlijk te denken; zoiets staat nooit op zichzelf. De redenen die hiervoor zijn aan te wijzen vinden we in rust (veiligheid), ruimte en voedsel. Dat zijn de voorwaarden voor de vestiging van vogels op een bepaalde plek. Het is die combinatie die dit jaar daar toevallig allemaal aanwezig was. Door de coronamaatregelen is het in het centrum aanzienlijk stiller geweest als andere jaren. De Tuin is een gevarieerd groen met veel wilde planten en water. Veel insecten, zoals het Icarusblauwtje, die we niet in aangeharkte plantsoenen vinden we daar nog wel. Tenslotte is er de donkere open ruimte van het laadperron, dat een boerenzwaluw gelijkstelt aan een stal of boerenschuur. Het zijn omstandigheden die toevallig samenvallen en die ervoor zorgen dat het leefgebied gunstig is voor deze soort. Dus ook hier een basiskwaliteit voor natuur, die aanwezig moet zijn.

Nieuwe oeverwaluwanwand aan de Surfplas een succes

Goirle kent twee grote plassen in de gemeente, de Oost- en de Westplas. Beide hebben een kunstmatige voorziening voor de oeverwaluw (Riparia riparia). Een soort die we hier vanaf half maart tot begin september als broedvogel kunnen aantreffen. De soort is beschermd en afhankelijk van steile oevers of kunstmatige oeverwanden voorzien van gaten.

De oeverwaluw boort elk jaar nestgangen tot ca. 70 cm diepte in het zand om er een nest te maken. De wand aan de Oostplas met 35 nestgaten, bestaat al zo'n 7 jaar en werd vorig jaar voor het eerst volledig bezet (zie www.biodiversiteitgoirle.nl). De wand aan de Westplas is dit jaar januari aangelegd en werd meteen een succes. Ons B-team heeft met de afdeling Ontwikkelingen van de gemeente het ontwerp en de bouw uitgebreid voorbereid en uitgewerkt. Deze wand heeft maar liefst 180 nestgaten en valt met een lengte van 40 meter duidelijk op. De grootte en aantal nestgaten is ingegeven door het feit dat in het verleden, toen de plas nog een afgraving was, er een grote kolonie jarenlang stand hield. Recente tellingen van invliegende vogels door leden van ons biodiversiteitsteam leverde in mei en juni van dit jaar eerst 17 en later 31 bewoonde nestgaten op. De kolonie kan zich nog uitbreiden omdat oeverwaluwen wel 2 broedsels per jaar maken. Voor elk broedsel wordt steeds een nieuwe gang geboord, vandaar het overtal aan gaten t.o.v. het aantal broedparen. Tot in september kan de wand zijn bewoond.

Bedreigingen

Oeverwaluwen kunnen in de nabijheid van menselijke bewoning en activiteiten voorkomen. Ze broeden ook in zandhopen op bouwterreinen e.d. Belangrijk is wel dat de verstoring door mensen niet van voortdurende aard is. Vogels blijven even weg als mensen bij de nestholen verkeren om als het weer kan terug te komen. Toch is door het ontbreken van een informatiebord en een afscheiding door ons B-team vastgesteld dat er van behoorlijke verstoring sprake was bij de wand aan de Westplas. Jongeren en hengelaars namen post op de wand om er in de zon aan het water te zitten, niet wetende dat zij daar met hun aanwezigheid de oudervogels van de oeverwaluw verjoegen om hun jongen te voeren. Die jongeren zijn door leden van het B-team aangesproken en geïnformeerd. Ook hebben we het gedeelte boven op de wand met een rood-witte lint gemarkeerd en drie provisorische bordjes geplaatst met een waarschuwende tekst. Vooralsnog hebben we nog net het vertrek van de gevestigde kolonie kunnen voorkomen maar het mag duidelijk zijn dat de gemeente er een permanente duidelijke afscheiding dient te maken met dito bordjes ter informatie. Het heeft namelijk weinig zin een dure investering voor biodiversiteitsherstel te doen zonder dat maatregelen voor de instandhouding ervan hierop volgen.

Stichting Biodiversiteit Goirle –Riel streeft de navolgende doelstellingen na:

1. actief buiten aan de slag te gaan met onderhoud van het landschap en het herstellen van het leefgebieden van dieren die in onze omgeving thuis horen;
2. educatie en voorlichting: inwoners van Goirle, jong en oud, gaan we betrekken bij onze natuurlijke leefomgeving en we vergroten hun kennis over de natuur. Hiermee hopen we dat onze inwoners mogelijkheden aangrijpen om zelf wat de doen aan het behoud en ontwikkelen van natuurwaarden.
3. Advies en beleid: we beïnvloeden de beleidsvorming en planvorming van de gemeentelijke overheid, projectontwikkelaars, woningstichting en particuliere initiatiefnemers, wanneer dit vanuit het oogpunt van natuurwaarden van belang is. Dit doen we door hen gevraagd en ongevraagd advies te verstrekken. Particulieren en bedrijven zullen we in principe alleen op verzoek adviseren.
4. Kennis en onderzoek: we vergaren, behouden, delen en ontwikkelen kennis van de natuur in het algemeen en van de natuur in de gemeente Goirle in het bijzonder. Deze informatie communiceren we zoveel mogelijk naar de bevolking.

U kunt bovenstaande doelen mee helpen te verwezenlijken door als donateur de stichting te steunen. Een donateurschap kost minimaal €10,- per jaar. Aanmelden als donateur kan telefonisch of schriftelijk bij het secretariaat.

Stichting Biodiversiteit Goirle–Riel

voorzitter: Anjo Roorda

secretaris: Jan Hes

penningmeester: Jan Hes

bestuurslid: Rob van Dijk, Hans van der Schoot, Victor Retel Helmrich

secretariaat: tel. 06-24529826

website: www.biodiversiteitgoirle.nl

E-mail : contact@biodiversiteitgoirle.nl

Colofon.

De Salamander is een nieuwsbrief uitgegeven door Stichting Biodiversiteit Goirle – Riel.

De Salamander verschijnt

4 maal per jaar.

Redactie:

Nel van Aggelen & Bart Kobes

Email nieuwsbrief :

nieuwsbriefteam@outlook.com

Voor het afmelden voor deze

nieuwsbrief [klikt u hier](#)

